

**Francisci Monacelli Eugubini J. U. D. Protonotarii
Apostolici, olim Ecclesiæ Venusinæ, ac deinde Æsinatis
Vicarii Generalis, &c. Formularium Legale Practicum Fori
Ecclesiastici**

In Quo Formulæ Expeditionum usufrequentium de his, quæ pertinent ad
Officium Judicis nobile, continentur ; Opus Episcopis, Vicariis Generalibus,
Aliisque Iurisdictionem quasi Episcopalem exercentibus: necnon
Confessariis, Parochis, Cancellariis, cæterisque in dicto Foro versantibus,
apprimè utile ...

In qua præter formulas Declaratoriarum Censurarum, ponuntur aliæ
formulæ, tum Citationum, ac Monitionum pro validitate processuum
requisitarum, tum Decretorum, aliorumve actuum ad opportunitatem, &
ornatum materiæ incidentium; acceditque in calce Appendix miscellanea,
plura, ad Gubernium ...

Monacellus, Franciscus

Venetiis, 1709

§. I.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62433](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62433)

FORMULARIUM LEGALE PRACTICUM

Fori Ecclesiastici.

PARS TERTIA.

TITULUS IV.

De Censuris in iure latis contra Moniales.

CUM de Censuris, quæ Clericos, & alios Viros Religiosos ligant, supra actum sit, & congruum & coherens est, ut de censuris, & inhabilitatibus, quæ feminis Religiosis honores, & officia præpediunt, videamus; summatim tamen iuxta institutum operis.

De Excommunicatione §. I.

De excommunicat. contenta in Extravag. I.
de simon.

EXCOMMUN. I.

SUMMARIUM.

- 1 Referuntur verba extravag. I. de simon.
- 2 Referuntur interpretationes DD. super intelligentia, & usu d. extravag. & n. 3. 4. & 5.
- 3 Bona Novitiæ volentis profiteri, vel mortuæ antè professionem, sunt restituenda heredi, non obstante contraria consuetudine.

ADNOTATIONES.

AD evitandum simoniæ crimen, quod occasione ingressus in Religionem cum fidelium scandalo, & damno committebatur, Urbano IV. in hac extravag. (pœnis in iure statutis, in suo robore relicta) districtius inhibuit Superioribus Monasteriorum, tam marium, quam mulierum per hæc verba -- ne tam à ma-

ribus, quam à mulieribus volentibus ingredi eorum Religiones, Ecclesias, Monasteria, Prioratus, Domus, seu loca, in eorundem personarum receptione, aut antè vel post illam, quoscunque passus, prandia, seu cenas, pecunias, jocalia, aut res alias, etiam ad usum Ecclesiasticum, seu quemvis pium alium usum deputata, vel deputanda, directè, vel indirectè petere, vel exigere quoquomodo præsumant, &c. Illa dumtaxat, quæ personæ ipsæ ingredientibus purè, & spontè, & plena liberalitate omnique pactione cessante dare, vel offerre Ecclesiis, Monasteriis, Prioratibus, & domibus hujusmodi voluerint, cum gratiarum actione licitè recepturi. Nos enim qui secus egerint, si sint singulares personæ, tam dantes, quam accipientes hujusmodi, excommunicationis, si Capitulum, vel Conventus fuerit, suspensionis sententiis eo ipso decernimus subjacere: à quibus præterquam in mortis articulo, absolvi nequeant absque Sedis Apostolicæ licentia speciali. Hæc ibi.

In interpretanda Constitutione hac, si essent attendenda DD. modernorum dicta, hodie otiosa penitus redderetur: plures enim eorum dicunt, quod recipientes pro sustentatione ingressuri non incur-

rant,

rant censuram, & hos refert, & sequitur Bonac. de excomm. in particular. disput. 2. punct. 29. num. 4. alii autem dicunt, quod talis opinio potest salvari, quando Monasterium est inops, prout vidimus supra in tit. de interd. form. ult. alii dicunt, quod ad incurrendam hanc censuram, requiritur, ut datio, vel receptio fiat ex pacto pro ingressu in Religionem; quos sequitur Pelizar. de monial. cap. 8. num. 17. & tamen ex verbis extrav. supra recitatis hoc non percipitur: quia Pontifex non dicitur pro earundem personarum receptione, prout necessarium esset, quod diceret, ad inducendam hanc causam finalem, sed dicit, quod nihil illorum, quæ ibi expressa fuerunt recipiatur -- in earundem personarum receptione: ex qua dictione inducitur, & indicatur tempus, & occasio potius, quam causa finalis: adeo ut mens Legislatoris fuerit, quod nullo modo ex pacto, recipi possint prandia, dona, & jocalia occasione ingressus in Religionem, quamvis non reciperentur pro illius pretio, ut patet ad sensum: aliàs enim inutilis prorsus fuisset provisio extravagantis, & nihil amplius disponderet, quod jus commune disponit, tot. tit. de simon. alii dicunt quod censura non incurratur, nisi sequatur professio recepti, seu receptæ, & hos sequitur cum Bonaccin. Barb. in hac extravag. n. 3. & tamen Pontifex actum completum professionis non contemplavit, sed receptionis, ut patet ibi -- in earundem personarum receptione, aut ante, vel post illam, & sic ad incurrendam hanc censuram sufficit, quod dona, & alia supra prohibita fuerint data, & recepta tempore ingressus, & acceptionis, & receptionis, qui est actus sub censura prohibitus, & in ea consummatus, ut ipse Bonacc. sic contrarius dixit in censur. bull. Cene disp. 2. q. 2. pun. 4. n. 3. nec expectatur professio recepti, cum Censura hæc non maneat in suspenso, prout maneret cum absurdo, si assertum Barbofæ, & Bonaccinæ verum esset.

4 Alii demum laxiores ajunt, quod hæc Extravag. vel non fuit usu recepta, vel in desuetudinem abiit, & hos referunt; sed non sequuntur Bonacc. primo loco cit. & Donat. prax. rer. regul. tom. 4. tract. 12. q. 21. num. 1. quod est assertum erroneum,

& prorsus insubsistens: quia cum reperitur inserta in Sexto Decretalium, & solemniter publicata, habet vim legis, & sententia contra eam lata est ipso jure nulla, ut advertit Medic. tom. 1. tit. de legib. & stat. part. 1. quest. 3. num. 20. imò cum in Constit. 40. Alexandri Papæ VII. & in Edictis Innoc. XI. anno 1676. & 1684. & Innoc. XII. anno 1692. in Urbe publicatis, prohibeantur expressè monialibus ea omnia, quæ continentur in hac extravagante, sub pœnis privationum officiorum, vocis activæ, & passivæ ipso facto incurrendis, videtur tacite innovata.

Quare Ordinarii locorum in eorum Diecesibus, curare debet exemplo Episcopi Urbis, & Orbis, quod moniales, servent dispositionem hujus extravagantis, & ad tollendos abusus, & removenda illicita, quæ turpe lucrum sapiunt, & modestiæ religiosæ adversantur, ipsi taxent expensas, quæ necessariæ sunt in receptione habitus, & tempore professionis, prout monent Gavant. in verb. monialium professio n. 25. Tambur. de jure Abbatiss. disp. 6. quest. 1. num. 3. Donat. prax. rer. regul. tom. 4. tr. 12. d. quest. 21. num. 3. & ita cessabunt scandala, & pericula incurfus censurarum.

Item quod in casu egressus alicujus Novitiæ nolentis profiteri, vel intra annum probationis decedentis, bona omnia, quæ tempore ingressus detulit, seu Dotem jam solutam sub pœna anathematis hæredibus Novitiæ restituantur, ut Concil. Trid. jubet cap. 16. sess. 25. de regul. non obstante consuetudine, seu usu contrario non restituendi ut Sac. Congr. Concilii respondit Episcopo Eugubino 26. Nov. 1650. lib. de cis. 19. pag. 94.

De excommunic. contenta in Clement. attendentes de stat. monac.

E X C O M. II.

S U M M A R I U M.

- 1 Referuntur verba Clementinæ attendentes de stat. monac.
- 2 Moniales impediens munus Visitatio-

- tionis, excommunicationem ipso jure incurrunt.
- 3 Intellige si prius fuerint monitæ ut desisterent.
 - 4 Datur formula monitionis, & num. 5.
 - 6 Moniales non desistentes ab impedimento, non sunt excommunicandæ collectivè, sed nominatim, cum clausula hic data.
 - 7 Si omnes Moniales sint culpabiles, quomodo sint denunciandæ, ostenditur.

ADNOTATIONES.

DE hac censura aliqua dicta sunt supra in tit. de excom. ad form. 37. §. Si autem ageretur: hic autem ibi prætermissa addenda erunt. Textus igitur in §. Ultimo hæc habet -- si qui vero Visitatores ipsos (idest Monialium) in præmissis impedire præsumperint, seu aliquo præmissorum, nisi moniti respiciant, ipso facto excommunicationis sententia se noverint incurfos, privilegiis, statutis, & consue-

tudinibus quibuslibet in contrarium maximè valituris.

Ex hac generali textus locutione, non tantum Viri cujuscunque conditionis Visitatores impediunt, sed & ipsæ moniales comprehenduntur, & pænæ excommunicationis, si Visitorum munus impediunt subjiciuntur, ut tradunt communiter, Bonaccin. de censur. in partic. disp. 2. quæst. 2. punct. 4. num. 8. Barb. in dict. Clem. attendentes num. 6. Pelizar. de monial. c. 8. n. 29. Tambur. de jur. Abbatif. disp. 14. quæst. 8. n. 4.

Et licet hæc censura sit latæ sententiæ, non tamen incurritur, statim ac fuerit oppositum Visitationi impedimentum: sed requiritur, quod Visitor prius moneatur impediens, ut desistant ab impedimento, qui si non desistant statim incurrunt, glos. in dict. clem. verb. impedire Navar. in manual. cap. 27. num. 140. Bonac. loco cit. num. 4. Pelizar. de monial. cap. 10. qu. 11. num. 81. Tambur. de jur. Abbatif. disp. 14. quæst. 8. nu. 3. monitio autem sic poterit concipi.

FORMULA MONITIONIS.

Moneantur infra scripti in termino peremptorio trium dierum, quorum primus eis assignatur ad desistendum ab impedimento præstito Visitationi Monasterii monialium N. & impedire cessandum: secundus, quatenus ab impedimento non cessent, ad dicendum causam quare declarari, & denunciari non debeant excommunicati: & tertius ad videndum contra se ipsos decerni, & relaxari Cedulones, eis amplius non monitis.

N. Visitor.

N. Actuarius.

Monendi.

N. N.
N. N.
N. N.

Et generaliter omnes alii, qui impedimentum præstiterunt, vel ut daretur, consensum, aut auxilium dederunt.

Si impediens Visitationem, Visitori noti sint, eos moneat judicialiter, & specialiter ut supra: at si certò si non constet, qui sint, sufficit, quod ante declarationem moneat generaliter per affixio-

nem, ut volunt glos. & DD. mox supra citati: si autem impedimentum proveniat ex parte Monialium, & moneri personaliter non sinant, monendæ erunt ad desistendum, & impedire cessandum, generali-

raliter monitione vernacula lingua conce-
pta per affixionem ad Valvas Clausuræ.

6 Et si Visitator, quia Moniales impedi-
re non cessant, cogatur ad declaratoriam
devenire, non debet illas excommunica-
tas declarare collectivè, v. g. dicendo-- de-
clarantur, & denunciantur excommunicate
Moniales Monasterii N. quia si ita declaret,
peccaret in textum c. romana de excom. in
6. ubi sic dicitur -- in Universitatem, vel
Collegium, proferri excommunicationis sen-
tentiam penitus prohibemus: volentes ani-
marum periculum vitare: quod exinde sequi
posset, cum nonnunquam contingeret inno-
xios hujusmodi sententia irretiri: sed in il-
los dumtaxat de Collegio, vel Universitate,
quos culpabiles esse constiterit promulgetur.
Ideoque illas tantum Moniales quas sibi
constiterit esse culpabiles nominatim de-
nunciare debebit, ut citatus textus præ-
cipit, & præscribit: at si dubitat ratio-
nabiliter præter nominatim expressas,
adesse alias culpabiles, poterit addere in
declaratoria, & in Cedulone hanc clau-
sulam -- Nec non declarantur, & denun-
ciantur excommunicatæ omnes, & singulæ
aliæ Moniales quæ impedimentum, ut supra
Visitationi nostræ dederunt: vel ut ab aliis
daretur consensum, consilium, & auxilium
præstiterunt, & à Nobis monitæ illud re-
movere, revocare, & mandatis nostris pa-
rere noluerunt; Nam adhibita hac caute-
la, non contingit innocentes de Collegio
excommunicari, ut docet Sayr. de censur.
lib. 1. cap. 8. n. 18.

7 Quod si daretur casus, ut omnes Mo-
niales Monasterii visitandi, essent culpa-
biles, & hoc Visitatori juridicè constaret,
tunc posset fieri denunciatio excommuni-
cationis hoc modo -- declarantur, & de-
nunciantur excommunicatæ Abbatissa, De-
cane, & omnes aliæ Moniales Monasterii
N. quæ mandatis nostris, imò veriùs Apo-
stolicis rebellaverunt, ut tenent Sayr. de
censur. lib. 1. cap. 8. d. n. 18. in fin. & alii ab
eo allegati.

De excommunicat. contenta in cap. 18.
sess. 25. de regul. Concil. Trid.

EXCOMMUN. III.

SUMMARIUM.

- 1 Moniales, quæ dant suffragium scien-
ter, ut recipiatur Puella, quæ co-
actè suscipit habitum, excommunica-
tionem incurrunt.
- 2 Monialis, quæ auxilium, & favorem
præstitit receptioni Puellæ coactæ,
est ineligibilis ad officium Abbatis-
satus.
- 3 Monialis excommunicata denunciata,
potest communicare cum aliis Mo-
nialibus in necessariis ad communem
usum.
- 4 Monialis diffamata de auxilio, & coo-
peratione, pro receptione puellæ
invitæ, coactæ, potest privari ab
Episcopo ex informata conscientia,
voce activa, & passiva.

ADNOTATIONES.

Sub hac censura, de qua jam vidimus¹
suprà in tit. de excomm. ad form. 33.
comprehenduntur etiam Moniales: quia
non solum anathemati subjiciuntur hi,
qui cogunt Virgines, ad ingressum in
Religionem, vel retrahunt ab illa; sed
etiam alii, qui scienter consilium, auxi-
lium, aut favorem dederunt: ac illi, qui
scientes Virginem non spontè habitum
suscipere, vel professionem emittere con-
sentum, & auctoritatem interposuerunt,
& hoc propriè cadit in moniales, quæ
dant suffragium pro admissione, Tam-
bur. de jur. Abbatiss. disput. 3. quæst. 1.
num. 8. 9. & 10. Pelizar. de Monial. cap. 8.
quæst. 12. n. 20.

Ut autem de actionibus, per quas ta-
lis excommunicatio incurrit, Moniales
sint edoctæ, & de ea ignorantiam allega-
re non valeant, debet Ordinarius uti re-
medio, & cautela à me tradita, 10. 1. tit.
11. ad for. 7. Et si sibi judicialiter constet
aliquam ex Monialibus hanc excommu-
nica-

hicationem incurrisse, poterit illam ad exemplum denunciare Collegio Monialium, quia talis monialis est ineligibilis ad officium Abbatissatus ut dicit Passer. *de elect. c. 40. n. 77.* & per denunciationem non tollitur Superiorissæ libertas jubendi, nec aliis Monialibus, quin possint cum denunciata (preterquam in Divinis) communicare in necessariis pertinentibus ad communem usum Communitatis, Sayr. *de censur. lib. 2. c. 14. num. 18. & 21.* At si non juridicè de crimine, sed extrajudicialiter certitudine morali fama loquatur, tunc ex informata conscientia, & vigore facultatis Concilii, de qua supra in *tit. de suspens. ad form. 6.* eam à voce activa, & passiva suspendet, aliove modo omnino puniat: quia peccatum grave est.

De excommunic. contenta in c. ut periculosa ne cleric. vel monac. in 6.

EXCOMMUN. IV.

SUMMARIUM.

- 1 Referuntur verba c. ut periculosa, ne cleric. vel monac. in 6.
- 2 Omnes Religiosi, tam mares, quam feminæ tenentur assiduè deferre habitum Religionis.
- 3 Religiosus, vel Religiosa deponens habitum intra claustra, licet peccet, non tamen excommunicationem incurrit.
- 4 Religiosus, qui deponit habitum, ut ludat, fugiat, vel exeat à Claustro ad malum finem, vel illum occultat, an, & quando censuram textus incurrat, ostenditur.
- 5 Religiosus, qui habet indultum transseundi ad aliam Religionem, non potest transire ad laxiorem.
- 6 Superior Regularium, non potest concedere licentiam, ut Religiosus, habitum dimittat, vel occultè deferat.
- 7 Ordinarii locorum, non debent concedere licentiam Monialibus, ut recreationis gratia, habitum deponant professionis.

ADNOTATIONES.

IN hoc textu sic dicitur --- *Ut periculosa Religiosi evagandi materia subtrahatur distinctius inbibemus, ne de cætero aliquis quancumque Religionem tacitè, vel expressè professus, in scholis, vel alibi temere habitum Religionis suæ dimittat, &c. Si quis autem horum temerarius violator extiterit, excommunicationis incurrat sententiam ipso facto.*

Sub hac textus dispositione, & censura, comprehenduntur omnes Religiosi, sive Viri, sive feminæ, qui emiserunt tria vota substantialia in aliqua Religione approbata, ut inquit Passerin. *de stat. hom. tom. 3. q. 189. art. 8. inspect. 3. n. 320.* Religiosus enim professus, tenetur portare assidue habitum suæ professionis, & præsertim monialis, ut cavetur expressè in *c. Sanctimonialis 24. dist. 23. & inc. vidua 20. q. 1. Don. prax. rer. reg. to. 1. p. 2. tr. 6. q. 5.*

Ad hanc autem censuram incurrendam, non sufficit quælibet habitus dimissio, sed requiritur, quod sit temeraria, hoc est sine rationabili causa, & apta ad periculosè vagandum extrà Claustra, ut ex relatis verbis textus percipitur, & advertit quoque Donat. loco mox citato qu. 6. & 9. Et hinc est, quod Religiosus, seu Religiosa, qui vel quæ habitum Religionis intrà Claustra dimittit, etiam sine rationabili causa, licet peccet, aut graviter, aut leviter, juxta facti circumstantias, non possit juxta statuta Ordinis puniri, non tamen excommunicationem incurrit, quia cessat periculum vagationis: Donat. loco cit. q. 9. Passerin. *de stat. hom. tom. 3. d. qu. 189. d. art. 8. insp. 3. n. 323.*

Excusatur ulterius Religiosus Vir ab incurfu hujus censuræ, si habitum dimittat ut saltet, aut ludat, vel ad majorem delectationem in malo ad breve tempus, item si dimittit habitum, ut fugiat & recurrat ad Superiorem, quando est gravatus injustè: non tamen excusaretur si dimitteret habitum religionis, & alium assumeret, ut posset occultè à Claustro egredi ad malum finem, etiamsi esset ad breve tempus, quia talis dimissio est apta ad pessime vagandum: vel si non dimitteret,

zeret, temerè occultaret: nam licet occultatio physicè non sit dimissio habitus, tamen moraliter, & æquivalenter, & quantum ad effectum, quem lex prohibet, idem sunt habitum occultare, & dimittere, ut hæc probat *Passerin.* fuso calamo de more, loco citato n. 342. 348. & seqq. 5. Qui autem haberet Indultum transseundi ad aliam Religionem, non posset habitum primæ Religionis dimittere, & transire ad laxiorem contrà dispositionem Concilii c. 19. sess. 25. aliàs ad hanc transiens nulliter faceret, ut censuit, *S. Cong. Concilii in Cajetana* 24. Martii. 1703.

6 Quare est notandum, quod cum habitus dimissio secundum se, & ex genere suo sit prohibita de jure, Superior Religionis, non potest directè dare licentiam Religiosis dimittendi habitum extrà Monasterium, quia Prælati inferior Papa in jure communi non dispensat, *Passerin.* *ibid.* num. 358: imò *Concil. Trid.* c. 19. sess. 25. de regular: prohibet expressè, nè detur licentia cuiquam Regulari occultè ferendi habitum Religionis.

7 Et ex his quoque inferitur, quod locorum Ordinarii, aliivè Prælati Regulares, non debent dare licentiam explicitam Monialibus subjectis, tempore bacchanalium dimittendi recreationis prætextu habitum Religiosum, & assumendi alium sæcularem præsertim Virilem, ut *S. Congreg. Episc. rescripsit Episcopo Ferrarisen.* 27. Aprilis 1604. licet enim aliquando tolerari possit, quod intrà Clausuram representetur aliqua Historia Sacra, & quod Moniales in ea agant personam fictam: hæc tamen permitti debent rarò, & conniventer, non tamen approbatione speciali, & individua, prout dixi de licentia deferendi scloppum venatorium respectu ad Clericos.

De excommunic. contenta in Clem. 1. de sent. excom.

EXCOM. V.

DE hac censura, quæ afficit etiam moniales interdictum violantes, ut dicit *Pelizar. de monial. c. 8. qu. 14. nu. 22.* actum fuit suprà in tit. de excom. ad form.

42. ideoque applicando activa passivis, ad ibi dicta recurrere.

De excommunicat. contenta in Extravag. Pauli II. Ambitosæ de reb. Eccles. non alienand.

EXCOMMUN. VI.

SUMMARIUM.

- 1 Referuntur verba Extravag. ambitiosæ de reb. Eccles. non alien.
- 2 Censura Extravag. ambitiosæ, non effugitur prætextu non usus.
- 3 Dicitur. Si quis masculinum, & femininum genus compræbendit.
- 4 Quæ dicuntur de Monachis, intelliguntur etiam de Monialibus, ubi materia eque convenit Mulieribus Religiosis.
- 5 Moniales subsunt pœnis latis jure communi contrà Regulares, aut Ecclesiasticos, nisi expressè exceptantur.

ADNOTATIONES.

Censura excommunicat. contenta in hac extravag. fertur his verbis -- Si quis autem contra hujus nostræ prohibitionis seriem de bonis, & rebus eisdem (idest Ecclesiarum, & Monasteriorum) quicquam alienare præsumpserit, alienatio, hypothecca, concessio, locatio, conductio, & infeudatio hujusmodi, nullius omninò sint roboris, vel momenti: & tam qui alienat, quam is, qui alienatas res, & bona prædicta receperit, sententiam excommunicationis incurrat.

De hac egi *par. 2. tit. 14. ad form. 4.* ubi probatum remanet, quod ab illius incursum non excusat prætextus non usus extravagantis, & quod in praxi non absolvitur, nisi à Sede Apostolica, quamvis non sit reservata: quia hodiè alienantes non solum incurrunt hanc excommunicationem sed etiam aliam contentam in c. 11. sess. 22. de ref. *Conc. Trid.* quæ Papæ reservata est.

Hanc autem censuram incurrere etiam Moniales, si bona Monasterii alienent sine beneplacito, non dubitatur, tum quia.

quia dictio illa -- si quis in dispositione legis contenta, masculinum, & femininum sexum comprehendit, Bon. de censur. in commun. disp. 2. q. 4. punct. 2. n. 3. Gaball. ad Constit. Egid. lib. 4. c. 55. n. 1. cum aliis pluribus apud Barbol. d. 373. n. 2. etiam si materia sit odiosa, & poenalis, Fagnan. in c. ut filii n. 39. de fil. presbyt. tum quia, quæ dicuntur de monachis, intelligenda sunt etiam de monialibus, ubi materia æquæ convenit mulieribus Religiosis, Fagnan. loc. cit. n. 40. & 41. Peliz. de monial. d. cap. 8. q. 18. n. 17. Nicol. lucubr. croil. lib. 3. tit. 1. nu. 88. tum demum quia Moniales subfunt poenis indefinitè latis jure communi contra Regulares, aut Ecclesiasticos, nisi expressè excipiantur, ut tradunt Graff. consil. 22. n. 2. 3. 4. de sent. excomm. part. 1. ubi in specie de poena excommunicationis, & aliis quos refert, & sequitur Pelizar. d. c. 8. n. 1. & 2. Ideoque nè Abbatisæ, & Capitula Monialium de hac censura ignorantiam allegare valeant, erunt in Synodo admonenda.

De excommunicat. ferenda contenta in c. secundum instituta ne cler. vel monac.

EXCOM. VII.

SUMMARIUM.

- 1 Moniales subduntur poenis contra Negociatores jure communi inflictis.
- 2 Datur formula monitionis faciendæ contra Moniales Negociatrices.
- 3 Clerici, & Religiosi non solum per se ipsos negociari prohibentur, sed etiam per alios.
- 4 Moniales Negociatrices, suaviter ad bonam frugem reduci debent, & ubi charitas non prodest, poenis coercendæ sunt.
- 5 Clerici, & Moniales Moniti in Synodo ut cessent, & abstineant ab illicitis negotiationibus, si non pereant, possunt puniri poena comminata absque alia monitione.
- 6 Ignorantia Constitutionis Synodalis in loco ubi fuit publicata, non est allegabilis.

ADNOTATIONES.

DE Censuris, & poenis infligendis contra Clericos sæculares, & Regulares Negociatores, & quibus etiam Moniales subjiciuntur: Pelizar. d. c. 8. n. 31. egimus supra in tit. de suspens. ad form. 8. Quare si hæ vacent illicitæ negotiationi, erunt monendæ, prout ibi notavi.

Ad se abstinendum à negotiatione illicita sub poena privationis Veli, nec non vocis activæ, & passivæ, & alii arbitrio, juxta dispositionem Sacrorum Canonum, & si Negociatrix sit Abbatisa, erit admonenda sub poena suspensionis, & depositionis ab Officio. Quod si monitæ ab illicita negotiatione non desistant, erunt gradatim puniendæ, scilicet, primo loco voce, secundo loco velo, & Eucharistia privandæ, & tertio loco etiam excommunicandæ: & hoc non solum quando per se ipsas negociantur; sed etiam quando hoc faciunt per alios, quia Clericis, & Religiosis prohibetur, ut nec per alios possint negociari, ut colligitur ex cap. consequens dist. 88. quem perpendi loco supra citato, & advertit etiam contrariis rejectis, Pasterin. de stat. hom. tom. 2. quæst. 187. art. 2. num. 210. ubi firmat, culpam incurrere Religiosum, qui negociatur per alium, & in eo habere locum poenas, quæ in Negociatorem contumacem latæ sunt per sacros canones.

Antequam tamen Moniales negociatrices juridicè puniantur, adhibenda erunt remedia suaviora, idest hortationes, & monita Patrum Spiritualium, & si ad cor redire velint, & peccati veniam humiliter exposcant, Ordinarius paternum aperiat sinum, viamque ad poenitentiam sternat faciliorem: at ubi charitas Pastoralis non prodest, non parcat abscissio, ut monet Leo Papa in c. illud sanè 24. q. 3.

Providè igitur Ordinarius agendo, moveat in Synodo tam Clericos, quam Moniales, ut abstineant ab exercitiis, & negotiationibus illicitis sub poena suspensionis à Divinis, & privationis vocis activæ, & passivæ respectivè, & aliis arbitrio; tale enim statutum in hac deli-

cti

Et specie, habet vim trinae monitionis, ut probant relati à Passerin. *de stat. hom. to. 2. qu. 187. art. 2. n. 224. vers. Prælati enim.* Ideoque si Synodo non parerent, posset absque alia monitione contra delinquentes procedere, & eos punire, cum ignorantia Synodalis statuti non sit allegabilis, dum in loco fuerit publicatum, Graff. *dec. aur. par. 1. lib. 4. c. 9. num. 15. Tusch. lit. I concl. 20. n. 22.*

De excommunicat. contenta in c. si quis suadente Diabolo 17. quæst. 4.

EXCOMMUN. VIII.

SUMMARIUM.

1. Moniales se invicem, vel Conversas, vel Clericos percutientes, censuram Canonis, si quis suadente 17. qu. 4. incurrunt.
2. Moniales incursæ in censuram d. canonis, ab Episcopo absolvuntur, quamvis percussio sit enormis.
3. Monialis, quæ passa est se violari, si procuret abortum, an censuram canonis, si quis suadente incurrat, ostenditur, & n. 5.
4. Clericus, qui animo irato, & injuriosè percutit se ipsum d. censuram incurrit.

ADNOTATIONES.

DE hac censura actum fuit suprâ in *tit. de excom. ad for. 1.* in quam moniales se invicem, vel Conversas, aut Clericos percutientes incurrunt: quia sub nomine Monachi comprehenduntur ad hunc effectum omnes Religiosi utriusque sexus, etiam si adhuc sint Novitii, *c. non est de sent. excom. & c. Religioso 21. §. Quamvis eod. tit. in 6. Bellet. disq. cler. par. 1. de favor. cler. can. §. 1. n. 31. & 35. Pirhing. in jus can. l. 5. tit. 39. n. 49. & 50.* possunt tamen præmissis salutaribus prænitentiis magis, & minùs gravibus juxta percussioneis qualitatem, ab Episcopo absolvi, etiam si percussio esset enormis, *c. de monialibus 33. de sent. excom. Bellet. loco cit. §. 3. n. 4.* ubi facultatem hanc ampliat ad Moniales exemptas,

Dubium hic oriri potest, scilicet, an Monialis, quæ se violari passa est, & potestea potione pharmaci, aut scissione venæ, procurat proprium concepti fetus abortum, in excommunicationem hujus canonis incidat? Pelizar. super dubium, hoc refert in *d. c. 8. n. 34. vers. addo sententiam Cajetani* putantis, non incurrere, & aliorum DD. qui contrariam sententiam affirmativam sustinent, quam ipse vocat probabiliorem. Ego autem teneo, quod opinio Cajetani possit sustineri: quia licet Clericus, qui animo irato, & injuriosè percutit se ipsum, hanc excommunicationem incurrat, ut de magis communi volunt Barbos. in *c. contingit 36. de sent. excom. Bellet. disq. cler. de favor. cler. can. §. 1. num. 14. Bonac. de censur. in commun. disput. 2. quæst. 4. punct. 2. num. 7.* adhuc tamen in isto casu talis manus in se ipsam injectio, non videtur temeraria, & injuriosa, cum non proveniat ex ira, vel tedio vitæ, ut requirunt DD. citati, sed fit ad defensionem proprii honoris, ad vitandam infamiam. Quare sicuti pro defensione vitæ licitum est clericum aggressorem repercutere, & etiam occidere sine incurfù excommunicationis, ut suprâ suo loco probatum fuit: ita ad tuendum honorem, qui est defendendus sicut vita, ut ait Medic. *tom. 2. tract. de Opusc. opusc. 3. num. 19.* poterit Monialis venam scindere, & foetum etiam animatum, qui honorem vult tollere, interficere absque excommunicationis hujus canonis incurfù (quidquid sit de peccato, quod certum est incurri: & quidquid sit an aliam Censuram contentam in Bulla Sixti V. 87 incurrat, de qua affirmat Graff. *dec. aur. par. 1. lib. 5. cap. 63. n. 18.*) quia infamia propria in hac re gravi æquiparatur morti, & præponitur cuicumque præcepto juris positivi. Medic. *ibid. n. 19.* & de regular. *jur. par. 2. reg. 1. num. 50.* & in puncto Nicol. *lucubr. can. lib. 5. tit. 39. n. 153. limit. 22.*

De excommunic. contenta in Bulla Pii V.
8. §. Decori Bullar. tom. 2.
pag. 185.

EXCOM. IX.

SUMMARIUM.

- 1 Moniales egredientes clausuram injustè, excommunicationem Papæ reservatam incurrunt.
- 2 Qui recipiunt, & comitantur Moniales egressas, an, & quando excusentur ab incurfu censurarum, ostenditur.
- 2 Publica egressio Monialium à clausura à solo Papa, occulta verò ab Episcopo absolvitur.
- 4 Ordinarii locorum in quibus aliis casibus præter expressos in Bulla Pii V. concedere possint licentiam egressus à clausura, ostenditur.

ADNOTATIONES.

- 1 **M**oniales indebitè egredientes Clausuram proprii Monasterii, non solum ipso facto absque alia Judicis declaratione incurrunt excommunicationem Papæ reservatam in hac Constitutione, sed etiam ejus vigore, remanent privatæ Dignitatibus, Officiis, & administrationibus, quæ antea obtinebant, & fiunt inhabiles ad obtinenda, quinimmodò iisdem penis subjiciuntur Episcopi, & alii Prælati Regulares, qui sine justa causa ibi expressa, dant licentiam Monialibus exeundi, necnon ii, qui Moniales injustè egressas comitantur, aut recipiunt, quamvis quo ad hos Bonaccin. *de clausur. quæst. 1. pun. 4. num. 5.* teneat, quod hanc censuram non incurrant, si causa urbanitatis, vel amicitiae, vel honoris, vel consanguinitatis, Monialem illicite egressam, vel recipiunt, vel comitantur, dummodò illius delictò non faveant, & Bonaccin. sequitur Pelizar. *de Monial. cap. 5. sect. 2. num. 76.* & favet quodammodo Donat. *prax. rer. regul. tom. 4. tract. 4. quæst. 8. num. 13.* ubi sic ait: *tamen excipiuntur personæ, quæ illas recipiunt, ob urgentem necessitatem, vel comitantur ad bonum finem, nempe, ut earum honori, & castitati consulant, aut hor-*
Monacel. Formul. Pars III.

tentur redire, quia sic recipientes non peccant, nec dicuntur cooperari peccato prædictarum, &c. Nam quamvis Hereticorum receptores, & fautores sint excommunicati, excommunicatione Bullæ Cænæ, excipiuntur tamen, qui hereticos recipiunt non ut hereticos, sed ut amicos, vel cognatos, aut ut egentes vitæ subsidiis, ut mirificè dicit Cajetan. &c. quod si habet locum in peccato hæresis, quod extat peccatorum omnium pravissimum, quanto magis debet procedere in casu de quo agitur, &c. quamquam Navar. in *Commentar. de regular. num. 51.* illos tantum excuset, qui illas recipere, aut comitentur in extrema vel gravi necessitate.

Quando violatio Clausuræ, sive egressio Monialium est publica, nemo præter Papam, vel habentem ab eo facultatem ab hac excommunicatione absolvere potest, Bonaccin. *loco cit. punct. 5. num. 1.* si verò egressio esset occulta, Episcopus vigore facultatis sibi à Concilio Trident. *sess. 24. c. 6.* tributæ posset absolvere, Donat. *tom. 4. tract. 4. d. quæst. 8. num. 7.* ubi dat concordantes. Fagn. tamen in *c. dilectus de temp. ordinat. n. 32. & 33.* testatur, Sac. Congreg. declarasse hanc facultatem Episcopo fuisse ablatam, etiam in casu occulto, & in *c. quoniam num. 30. de conslit. &* idem tenet Gallemart. *collect. in Concil. cap. 6. sess. 24. de reform. num. 7. ver. fin. Passerin. de elect. c. 26. num. 45.*

An autem licentia egressus possit Monialibus ab Ordinario concedi, non solum in casibus in hac Constitut. expressis, scilicet, magni incendii, lepræ, aut Epidemiæ, sed etiam aliis casibus, in quibus militat eadem ratio; jam dixi *par. 1. tit. 7. ad form. 1. num. 4. & par. 2. tit. 15. ad form. 15. num. 15.* ubi ex responsione Sac. Congreg. Episcop. & Regular. ostenditur, quod sub morbo, & nomine Epidemiæ intelligi debet alius quicumque morbus popularis contagiosus. Quod autem possit licentia ab Ordinario justè concedi in casu ingruentis belli, si justè timeatur de communi bono Sanctimonialium, vel ingentis alluvionis, tenet Donat. *loco cit. tom. 4. tract. 4. quæst. 2. num. 11.* à quo non dissentit Fagnan. in *cap. recolentes num. 54. de stat. Monach.* ubi sic inquit.

R In

In primo casu dumtaxat Bulla Urb. IV. non corrigitur per d. Bullam Pii V. videlicet quando superveniret inevitabilis, & periculosa necessitas, sicut exustionis ignis (qui casus est hodie exceptus in Extravag. Pii V.) & incursus hostilis, & consimilis: Quod intellige dummodo necessitas sit extrema, & egrediantur saltem auctoritate Episcopi, si ulteriorem dilationem res non patiatur; quid enim si Monasterium aquarum inundatione mergeretur, aut irreparabilis totius Monasterii ruina proxima immineret; expectanda nē esset licentia ab Vrbe; an potius succurrendum Monialibus pereuntibus? Ad hoc c. exiit, qui seminat, §. Porrò de verb. signif. lib. 6. ubi -- Nec ipsis fratribus jure poli in extrema necessitate articulo ad providendum sustentationi naturæ via omnibus extrema necessitate detentis concessa, præcluditur, cum ab omni lege extrema necessitas sit exempta: sed extra hunc casum, translatio monialium ab uno, ad aliud Monasterium fieri non potest, nisi auctoritate Apostolica. Hæc Fagnan.

De excommun. contenta in c. indemnitatibus, §. Postremo de elect. in 6.

EXCOM. X.

SUMMARIUM.

- 1 Qui præsent electioni Monialium, tanquam Officiales, si non abstinere ab eis, ex quibus discordiæ oriri solent excommunicationem incurrunt.

ADNOTATIONES.

Mulieres Religiosæ, quæ Clausuram non servant, si vocatæ ad diligendas Moniales in Electionibus, non abstinere ab eis, ex quibus discordiæ oriri, vel ortæ nutriri possunt circa ipsas electiones, excommunicationem incurrunt eo ipso, ut notat glos. marginalis in d. §. Postremo, Bonaccin. de censur. extr. bull. cæn. disp. 2. q. 2. pun. 5. n. 4. Et hinc est, quod alii vocati ad hortandum, si oppositum faciant, non incurrunt, quia textus intelligitur de his, qui præsent electioni, tanquam officiales illius, nimirum ut Scrutatores, Notarii vel testes, ut contra Bonaccin. loco citato tenet Passerin. de elect. c. 40. n. 29.

De Suspensionibus.

§. II.

De suspensione contenta in Extravag. 1. de simon.

S U S P. I.

SUMMARIUM.

- 1 Capitulum Monialium agens contra dispositionem Extravag. 1. de simon. incurrit suspensionem eo ipso ab omni actu capitulari communi.

ADNOTATIONES.

- 1 **D**iximus supra in tit. præcedenti §. 1. quod Moniales particulares exigentes, & recipientes ab ingredientibus Religionem directè, vel indirectè prandia, pecunias, jocalia, aut alia etiam ad

usum pium deputata, incurrunt excommunicationem contentam in hac Extravaganti, modò dico, quod Capitulum ipsarum Monialium agens contra dispositionem ejusdem Constitutionis, suspensionem improprie dictam, hoc est privationem (quæ est reservata) ab omni actu, & officio Capitulari communi, & quod administrationem Ecclesiasticam requirit, eo ipso incurrit, prout tradit Barbof. in dict. extravag. num. 8. An autem talis pœna hodie vigeat, & incurratur, faciunt ad hoc, quæ ibidem dicta sunt de excommunicatione.

De